

PROGRAM DE ACTIVITATE
al I.P. Consiliul Consultativ de Expertiză

Stimați membri ai Comisiei de concurs,

Prin prezenta îmi exprim intenția de a participa la concursul pentru ocuparea funcției de director al I.P. Consiliul Consultativ de Expertiză.

MOTIVAȚIA PERSONALĂ:

Intenția mea este susținută de experiența de muncă acumulată în cadrul acestei instituții. Pornind de la rolul important care îi revine expertizei în domeniul științei și inovării doresc să-mi aduc aportul la realizarea cât mai calitativă a sarcinilor ce stau în fața I.P. Consiliului Consultativ de Expertiză (I.P. CCE – în continuare).

Procesul de expertiză a proiectelor din sfera științei și inovării în R. Moldova este tînăr, pentru dezvoltarea căruia conducătorul I.P. CCE trebuie să aibă o viziune clară în promovarea acțiunilor de îmbunătățire a calității procesului de expertiză pentru a acționa ferm și articulat. Activînd în cadrul acestei instituții în calitate de director-adjunct cunosc bine starea de lucruri și problemele cu care se confruntă instituția. Propun întreprinderea următoarelor măsuri strategice, care în viziunea mea vor contribui eficient la ridicarea activității I.P. CCE la o treaptă calitativ mai înaltă.

PROBLEME CHEIE:

- *Ajustarea procesului de expertiză la standardele spațiului european.*

Odată cu semnarea acordului de asociere la spațiul european, una din prioritățile statului este revizuirea cadrului național și adaptarea acestora la standardele europene. Pentru acesta, este necesară armonizarea procesului de expertiză din sfera științei și inovării cu Decizia Consiliului European nr. 1982/2006/EC din 18.12.2006 privind Programul Cadru al Comunității Europene pentru activități de cercetare, dezvoltare tehnologică și demonstrative, cu Regulamentul Consiliului European nr. 1083/2006 din 11.07.2006 cu privire la dispozițiile generale pentru Fondul European de Dezvoltare Regională, Fondul Social European și Fondul de coeziune, Decizia C(2008) 4617 privind normele de depunere a propunerilor și procedurile de evaluare, selecție și acordare pentru acțiunile indirecte în temeiul Programului Cadru al Comunității Europene pentru

activități de cercetare, de dezvoltare tehnologică și demonstrative, cu Programul Cadru a Comunității Europene nr. COM/2011/0808 din 30.11.2011 pentru cercetare și inovare Orizont 2020 etc.. Armonizarea cadrului național va facilita nu numai organizarea procesului de expertiză național dar și va contribui la dezvoltarea cercetării și inovării în R.M., la atragerea interesului partenerilor străini în colaborare și dezvoltarea relațiilor de cercetare.

- ***Conformarea obiectivelor instituției la scopul și sarcinile politicii de stat în sfera științei și inovării.*** Una din prioritățile politicii de stat în sfera științei și inovării, inclusiv a cadrului bugetar pe termen mediu este crearea condițiilor favorabile pentru activitățile de management și servicii suport în sfera științei și inovării. I.P. CCE trebuie să alieze obiectivele activității la crearea capacităților instituționale necesare pentru organizarea evenimentelor de informare, cooperare bilaterală și multilaterală în domeniul de cercetare-dezvoltare-inovare. Această măsură este necesară pentru a spori calitatea procesului de expertizare în sfera științei și inovării prin elaborarea procedurilor de evaluare pentru diferite tipuri de evaluări, atât individuale cât și colegiale în cadrul programelor și a proiectelor de cercetare-dezvoltare-inovare. Mai mult ca atât, sarcinile instituției trebuie să urmeze ritmul pachetului de reforme în cercetare - inovare aprobat prin Hotărârea Consiliului Suprem pentru Știință și Dezvoltare Tehnologică al Academiei de Știință a Moldovei nr.1 din 31.01.2013, a Programul de activitate al Guvernului “Integrarea Europeană: Libertate, Democrație, Bunăstare” 2013-2014 pentru sporirea calității procesului de expertiză în sfera științei și inovării, precum și alte planuri de acțiuni ale administrației publice centrale.

- ***Inițierea cooperării cu instituțiile de peste hotare responsabile pentru expertiza din sfera științei și inovării*** va conduce la perfecționarea cadrului național cu privire la procesul de expertiză, promovarea schimbului de experiență în domeniu, îmbunătățirea bazei de date a experților instituției cu încadrarea experților străini în expertiza națională. Această măsură poate fi realizată prin implementarea acordurilor de colaborare dintre AȘM și instituțiile din sfera cercetării de peste hotare, prin semnarea acordurilor de parteneriate dintre instituții similare sau programe de contractare a evaluatorilor independenți cât și atragerea sprijinului partenerilor de dezvoltare, astfel cum prevăd bunele practici ale Bulgariei, României, Belarusei etc..

- ***Atragerea experților străini în evaluarea proiectelor naționale.*** Acest lucru va permite evitarea conflictelor de interes în procesul de expertiză, va asigura o apreciere completă și nepărtinitoare, va crește gradul de credibilitate față de procesul de expertiză și în final v-a întări responsabilitatea expertului față

de serviciul prestat datorită competitivității între experți naționali și de peste hotare. Baza pentru aceasta există. Deoarece, acordurile de colaborare ale AȘM cu alte instituții din sfera științei de peste hotare permit schimbul de experiență și în domeniul expertizei științifice, există posibilitatea de a atrage experți străini prin colaborări strânse. Anul trecut, instituția a colaborat intens cu Diaspora științifică de peste hotare și Ministerul Finanțelor, ca urmare s-au eliminat discrepanțele de atragere a experților străini (ex: s-a permis remunerarea experților străini prin transfer bancar).

• **Întărirea cadrului legal cu privire la activitatea de expertiză a instituției.** Selectarea experților independenți este unul din cei mai importanți pași în realizarea procesului de expertiză. Actualmente, baza de date a experților nu este aprobată de CSSDT AȘM, aceasta este un fișier excel care a fost formulat prin completări de mai mulți ani de angajații instituției din experiența de muncă proprie. Mai mult ca atât, instituția nu dispune de informații depline despre experții independenți, nu are dosare personale pentru fiecare expert independent. Propun să se revizuiască radical baza de date a experților și lista experților eligibili pentru procesul de expertiză să se aprobe anual de CSSDT AȘM (procedura existentă în România, Ungaria, Polonia etc.). De a elabora o metodologie de evaluare anuală a performanței expertului independent antrenat în procesul de expertiză, astfel încât să creeze o competitivitate între experții antrenați, să sporească responsabilitatea, eficiența și eficacitatea serviciul de expertiză.

• **Creșterea culturii expertizei proiectelor din sfera științei și inovării.** În procesul promovării reformelor în sectorul cercetării este importantă tratarea procesului de expertiză a proiectelor din sfera științei și inovării ca instrument de dezvoltare a cercetării științifice. În vederea întăririi credibilității este oportun a organiza zile de informare, participarea activă la diverse manifestări științifice pentru informarea publicului despre activitatea instituției. Obligațiile instituției necesită a fi privite cu responsabilitate față de stat și chiar față de propria conștiință, deoarece aprecierea proiectelor supuse procesului de expertizei în sfera științei și inovării au un impact direct față de sfera științei și bugetul de stat.

• **Asigurarea transparenței în organizarea procesului de expertiză.** Această măsură va oferi publicului informații privind parvenirea proiectelor depuse pentru efectuarea expertizei, stadiul procesului de expertiză, rezultatele evaluării, contestațiile înregistrate și analiza acestora, statistici privind experții independenți încadrați în procesul de expertiză, documente și informații de

referință cu privire la organizarea și desfășurarea expertizei în sfera științei și inovării.

- **Crearea platformei electronice pentru realizarea procesului de expertiză.** Acest sistem electronic va facilita lucrul expertului pentru completarea fișelor de evaluare și va permite monitorizarea lucrului expertului la fiecare etapă de către I.P. CCE, precum și informarea în timp membrilor colegiului instituției despre propunerile de proiecte aflate în procesul de expertiză. De asemenea, acest sistem va asigura păstrarea proiectelor în format electronic în cadrul instituției, va îmbogăți baza de date a experților naționali și internaționali prin înregistrarea acestora online, va facilita organizarea ofertei tehnice cu privire la încadrarea experților, va asigura transmiterea informației cu ușurință între experți și instituție, va facilita schimbul experienței și a bunelor practici.

- **Pagina electronică este o sursă importantă pentru comunitate în aprecierea transparenței activității procesului de expertiză desfășurat de instituție.** Un punct forte pentru I.P. CCE este întărirea credibilității față de procesul de expertiză, și una din măsuri, este anume asigurarea transparenței procesului de expertiză prin pagina electronică a instituției. Acest mijloc este necesar a fi dezvoltat, mai ales pentru subiecții participanți la procesul de expertiză, dar și pentru cei interesați în a participa la concursurile pentru proiectele din sfera științei și inovării. Și deoarece încadrarea experților străini este o prerogativă esențială la etapa curentă, toate sursele de informare privind procesul de expertiză necesită a fi plasate în limbi de circulație internațională.

- **Realizarea expertizei proiectelor din sfera științei și inovării la diferite etape.** Evaluările proiectelor diferă în funcție de momentul evaluării. Actualmente se efectuează doar la etapa ex-ante (etapa de estimare a capacității propunerii depuse la concurs). Pentru îmbunătățirea derulării proiectului se cere organizarea evaluării și la etapele de realizare a proiectelor prin expertiză intermediară și finală (conform criteriilor de progres și rezultat). Este important implementarea criteriilor de evaluare a proiectelor din sfera științei și inovării și în etapele de realizare a proiectului întrucât se impune: a) verificarea, dacă proiectele din sfera științei și inovării supuse finanțării bugetare corespund obiectivelor propuse în termeni de eficiență, eficacitate și rezultate; b) îmbunătățirea planificării și desfășurării proiectelor de cercetare – dezvoltare; c) evitarea riscurilor și a greșelilor de implementare; d) transparența și justificarea utilizării banilor publici. Această procedură servește în principal la aprecierea îndeplinirii proiectului și formularea recomandărilor de către experți. Va permite îmbunătățirea rezultatului proiectului la orice etapa de realizare.

- **Formularea cadrului de organizare a evaluării colegiale (peer-review).** Evaluarea colegială este o metodă tradițională și dezvoltată în spațiul european, considerată cea mai calitativă evaluare efectuată de către experții independenți. Avantajele acesteia constau în soluționarea rapidă a întrebărilor apărute dintre experții independenți și echipa proiectului, monitorizarea de către instituție a calității serviciului prestat de expertul independent în procesul de expertiză. I.P. CCE necesită a depăși viziunea învechită, când în realizarea procesului de expertiză nu sunt găsite răspunsuri la toate întrebările experților independenți și serviciul de expertiză se desfășoară într-un format de informații limitat.

- **Desfășurarea expertizei economice.** Antrenarea experților independenți nu este limitată de actele normative și în vederea realizării unei evaluări obiective este important de a evalua rata economică a rentabilității proiectului propus și impactului economic. Evaluarea costurilor și beneficiilor proiectului, dacă merită proiectul propus a fi finanțat și cu cât anume poate fi făcută doar de un economist calificat prin balansarea beneficiilor și pierderilor în realizarea proiectului, a necesității și importanței economice a acestuia diferit de o estimare financiară netă. Expertiza economică se concentrează pe beneficiile financiare decât pe cele sociale și inovative. Și un expert independent dintr-un alt domeniu nu poate evalua din punct de vedere economic proiectul înaintat. Iar, fără rentabilitatea economică a proiectului și necesitatea economică a țării realizarea proiectului depus nu trebuie finanțat din contul bugetului de stat. Beneficiile acestei evaluări vor întări siguranța necesității investiției surselor bugetare în proiectul propus spre finanțare și este utilă, în special, la luarea deciziilor de finanțare de către CSȘDT AȘM.

- **Instruirea și atestarea angajaților.** Personalul instituției necesită a fi instruit despre procesul de expertiză de peste hotare. Este necesară ridicarea interesului angajaților față de sarcinile instituției și formarea spiritului de competitivitate între angajați astfel încât și procesul de expertiză va fi perfecționat. Este important și încurajarea angajaților instituției la participări active în sfera cercetării, inclusiv la cadrul Programului Orizont 2020 și realizarea publicațiilor cu factor de impact. Organizarea atestării angajaților este o măsură eficientă pentru a spori calitatea personalului și a optimiza procesul de expertiză.

- **Revizuirea instrumentelor de expertiză.** Fișele de evaluare sunt instrumentele fundamentale în realizarea expertizei. Pentru a acorda valoare acestor documente sunt necesare a fi aprobate de CSȘDT AȘM. Întrucât tindem să încadrăm experți străini în evaluare, fișele de evaluare sunt necesare a fi traduse în limbi de circulație internațională. Actualmente instituția nu dispune de

fișe de evaluare pentru dosarele premiilor AȘM și nici pentru proiectele de infrastructură, de aceea sunt necesare acțiuni de depășire a acestor goluri. Crearea cadrului normativ cu privire la documentele interne, care ar cuprinde toate instrumentele folosite de instituție în procesul de expertiză, este o măsură indispensabilă activității pentru asigurarea ordinii administrative. Aceste măsuri pot fi realizate în colaborare cu secțiile AȘM și instituțiile implicate în lucrul cu proiectele din sfera științei și inovării.

- **Metodologiile de evaluare trebuie să fie suficient de riguroase.** Pentru a analiza proiectul suspus expertizei din sfera științei și inovării și a asigura o apreciere completă, corectă și nepărtinitoare este necesară o verificare preliminară a informațiilor prezentate în cadrul proiectului de către angajații instituției. Analiza informațiilor trebuie să fie realizată în modul cel mai optim pentru a răspunde întrebărilor de evaluare și să nu poată fi pus la îndoială veridicitatea informațiilor prezentate, de gradul de inovație a proiectului depus, precum și de siguranță față de capacitatea de realizare a proiectului de către echipa proiectului. Orice proiect formulat fără respectarea condițiilor de eligibilitate, cu neglijență față de completarea formularului propunerii de proiect sau cu prezentarea informației, depistată legal, că este neveridică trebuie să dea dreptul I.P. CCE de descalifica proiectul din concurs printr-o prevedere legală.

- **Întărirea utilității evaluării proiectelor supuse procesului de expertiză.** Procesul de expertiză trebuie planificat, inițiat și realizat în timp util, în așa fel încât să asigure tuturor subiecților implicați suficient timp pentru a acționa adecvat și legal. În special în cazul, concluziilor formulate ca rezultat a expertizei care trebuie să servească la luarea deciziilor și la îmbunătățirea acțiunilor de către directorii de proiect. Expertiza trebuie să ofere o examinare și o descriere corectă a punctelor tari și punctelor slabe ale proiectelor în expertiză. Iar experții independenți care au demonstrat neglijență față de completarea fișelor de evaluare, de termenii de prestare a serviciului de expertiză, de principiile și standardele de evaluare să nu fie antrenați în procesul de expertiză pînă la asigurarea instituției că astfel de acțiuni nu se vor repeta.

- **Întărirea rolului Colegiului IP CCE.** Actualmente, rolul Colegiului instituției este unul formal. Practica demonstrează că membrii Colegiului adesea nu sunt informați despre concursurile organizate și proiectele parvenite spre expertiză. Adesea, aceștia nu sunt informați suficient despre sarcinile și atribuțiile pentru calitatea deținută și nici nu sunt atrași de activitatea Colegiului. Pentru a depăși această experiență, este nevoie de a sublinia valoarea acestui colegiu pentru activitatea instituției. O primă măsură este crearea cadrului normativ de activitate a acestui colegiu, un regulament care ar descrie sarcinile

și responsabilitățile membrilor colegiului, precum și colaborarea acestora cu instituția. Este necesară organizarea evenimentelor de informare, de documentare obiectivă și adecvată a membrilor colegiului. Nu mai puțin, este necesară atribuirea dreptului de a face cunoștință cu proiectele supuse expertizei și fișele de evaluare pînă la organizarea ședințelor Colegiului – aceasta poate fi realizată prin accesul la platforma electronică propusă mai sus. De asemenea, participarea reprezentanților organelor administrației publice (în special, din ministere) în cadrul ședințelor Colegiului vor fortifica credibilitate publicului față de deciziile luate de către Colegiul instituției și recomandările față de proiectele propuse spre finanțare. Perfecționarea procesului de expertiză poate avea loc doar în condițiile unui efort susținut din partea comunității academice, civile, autorităților publice și partenerilor de dezvoltare a cercetării.

ARGUMENTE în favoarea capacității de realizare a proiectului privind programul de activitate descris mai sus:

- Cunoștințe privind cadrul legal național și internațional cu privire la procesul de expertiză;
- Experiență de muncă academică, în cercetare și jurisprudență în instituții naționale și internaționale;
- Experiență managerială în proiecte internaționale și în expertiză internațională a proiectelor organizațiilor internaționale;
- Posedarea abilităților de comunicare fluentă în română, rusă și engleză;
- Competență de a lucra de sine stătător și în colectiv;
- Responsabilitate față de realizarea promptă a sarcinilor;
- Conștientizarea de a servi interesele angajatorului eficient și efectiv.

Consider că modesta experiență acumulată și realizarea programului de activitate propus îmi vor permite să fac față funcției la care pretind.

Viorica BOAGHI
Doctor în drept

